

0000
getuigen

3

VRIJDAG 20 MAART 1998

verslag van de derde 'rechtszitting' met als thema 'Dove ouders en horende kinderen'.

Rechter	Marjan Stuifzand
Advocaat	Anka Uittenbogert
Openbare aanklager	Lud van der Garde
Griffier	Wim Emmerik

De rechter, de aanklager, de advocaat en de griffier komen de zaal binnen.

Het publiek staat op, aangemoedigd door mevrouw Duindam. Er wordt gelachen.

Rechter: Welkom allemaal. Vanavond is OOGgetuigen. OOGgetuigen wordt georganiseerd door Theater 't OOG, Handtheater en Woord & Gebaar. Deze rechtszitting is voorbereid samen met de stichting CODA Nederland. CODA is een Engelse afkorting van... (vingerspelt onleesbaar). In het Nederlands betekent het 'kinderen van dove volwassenen'.

Ik ben de rechter, Lud van der Garde is de openbare aanklager namens de horende kinderen en Anka Uittenbogert verdedigt de dove ouders. De tentoonstelling van schilderijen en beelden hier in de zaal is van Tim de Graaf. Vooral de lijsten van de schilderijen zijn bijzonder. In de pauze kunnen jullie de schilderijen bekijken. Naast mij zit Wim Emmerik. Hij is de griffier. Hij zal opletten wie er aan de beurt is en de namen van iedereen opschrijven.

Vanavond zijn er vier vragen. Elke vraag wordt geïntroduceerd door Lud en door Anka. Daarna is het publiek aan de beurt. Ten slotte zal ik een samenvatting geven.

1. Maken dove ouders misbruik van hun kinderen?

Openbare aanklager: Voordat ik begin, wil ik eerst zeggen wat CODA precies betekent. De rechter vingerspelde iets onleesbaars, dus ik wil haar even helpen. CODA staat voor Children Of Deaf Adults, dat is Engels en betekent 'kinderen van dove volwassenen'.

De vraag is of dove ouders hun kinderen mis-

bruiken. Ja, natuurlijk doen ze dat. Ze gebruiken de kinderen om informatie te krijgen. Ze gebruiken de kinderen als tolk in hun contact met horende mensen.

Advocaat: Ik vind het woord 'misbruik' erg overdreven. Er zijn twee groepen ouders. De groep ouders die vroeger op orale scholen heeft gezeten, is niet gewend om zelfstandig te zijn. Daar kunnen ze niets aan doen. De scholen hebben ze betutteld. Ze mochten geen gebaren gebruiken. De jonge ouders zijn veel zelfstandiger opgegroeid en zijn zelfbewuster. Die groep misbruikt de kinderen niet.

Dora Brinkman: Ik vind het woord misbruik ook erg zwaar. Ik heb zelf drie goedgehoorde kinderen. Als moeder was ik zelfstandig, maar op bepaalde momenten had ik wel hulp nodig. Toen mijn eerste kind nog een baby was, hoorde ik het niet huilen. De burens moesten me waarschuwen dat de baby huilde. Bij het tweede kind was het gemakkelijker. Omdat mijn eerste kind me kon waarschuwen als de baby huilde. Natuurlijk heb ik ook wel eens aan mijn kinderen gevraagd of ze voor me wilden opbellen. Dat spreekt vanzelf vind ik. Ik heb dat nooit als misbruik gevoeld.

Openbare aanklager: Jullie zeggen dat misbruik een te zwaar woord is. Jullie verbergen het onder mooie woorden. Maar in wezen gaat het wel om misbruik. Kinderen moeten dat soort werk als telefoneren en op de baby letten, niet doen.

Martie Koolhof: Ik heb als moeder te veel beslag op mijn kinderen gelegd. Maar er was geen andere mogelijkheid. Ik vond het vreselijk vervelend. Gelukkig hebben ze er geen trauma aan overgehouden. Van mezelf vind ik het fout, maar hoe moest ik het anders oplossen?

Openbare aanklager: Je moet niet bij Anka staan maar bij mij!

(Het publiek lacht.)

Martie Koolhof: Nee hoor, ik sta hier goed! Tegenwoordig is er teksttelefoon, fax, PTT-bemiddeling en tolkendienst. Nu is het niet meer

nodig dat kinderen voor je bellen en tolken. Toch zijn er nog steeds ouders die dat aan hun kinderen vragen. Dat zou nu niet meer mogen gebeuren. Ik heb er een schuldgevoel over dat mijn kinderen die verantwoordelijkheid hadden. Dat ze voor me moesten tolken. Ik ben daar achteraf emotioneel over. Toch hebben we harmonie in ons gezin, goed contact met elkaar. Gelukkig maar.

Vroeger moest mijn dochter eens voor mij telefoneren. Toen vroeg haar vriendinnetje: durf je dat? Ja hoor, zei mijn dochter. Ze was toen al zelfstandig. Dus het heeft positieve en negatieve kanten.

Advocaat: (tegen aanklager) Je zegt dat dove ouders misbruik maken van hun horende kinderen, maar maken horende kinderen ook misbruik van hun dove ouders?

Openbare aanklager: Kinderen proberen te manipuleren, maar dat doen alle kinderen. Ze zijn zich daar niet bewust van.

Abdul Yildirim: Wat is misbruik? Als dove ouders hun kinderen vragen om te bellen, kunnen ze ervoor betalen. Dan is het geen misbruik.

Openbare aanklager: Misbruik betekent dat kinderen niet de kans krijgen om 'nee' te zeggen.

Advocaat: Dove ouders kunnen er niets aan doen. Ze krijgen geen begeleiding bij de opvoeding. Horende ouders kunnen begeleiding krijgen als ze vragen hebben over de opvoeding.

Wim Emmerik: Als horende ouders een doof kind krijgen, kunnen ze bij de NSDSK advies en begeleiding krijgen. Maar wie helpt dove ouders?

Jeantine Janse: Wim zegt dat dove ouders geen begeleiding kunnen krijgen, maar dat is niet waar. Dove ouders kunnen ook worden begeleid.

Annemarie van der Garde: Ik herinner me nog toen mijn kinderen klein waren. Opa en oma bemoeiden zich met de opvoeding. Ze dachten: vader en moeder kunnen niet horen, dus kunnen ze de kinderen niet opvoeden. Opa en oma waren de tweede ouders van de kinderen.

Rina Hietbrink: Ik verwachtte dat ik dove kinderen zou krijgen, omdat mijn ouders ook doof zijn. Maar ik kreeg twee horende dochters. Mijn ouders hebben zich nooit met de opvoeding bemoeid. Dat wilde ik niet.

Tom Uittenbogert: Dove ouders moeten hulp vragen.

Advocaat: Er zijn twee groepen ouders. De ouders die nu hebben gesproken zijn allemaal van oudere leeftijd. De jongere dove ouders gaan veel bewuster met de opvoeding om.

Rudi Hietbrink: Horende ouders maken ook misbruik van hun dove kinderen. Neem bijvoorbeeld CI (cochleair implantaat).

De rechter vat samen: Misbruik is een zwaar woord. Horende kinderen van dove ouders hebben wel een zware verantwoordelijkheid. Tegenwoordig is dat minder, omdat er hulpmiddelen zijn, zoals tolken, teletekst, teksttelefoon enzovoort. De jonge ouders hebben ook meer informatie.

2. Maken horende kinderen ook misbruik van hun dove ouders?

Openbare aanklager: Misbruik is een zwaar woord!

(Het publiek lacht.)

Openbare aanklager: De communicatie is niet in balans. Kinderen maken er soms misbruik van dat hun ouders niet kunnen horen. Dat is normaal. Alle opgroeiende kinderen maken soms misbruik van hun ouders.

Advocaat: Vroeger gebruikten de dove ouders geen gebarentaal in de communicatie met hun kinderen. Jonge dove ouders gebaren wel. Ze hebben een gemeenschappelijke taal met hun kinderen. Dus krijgen kinderen niet de kans om misbruik van hun ouders te maken.

Heinke Nederlof: Je kunt ouders niet vergelijken met kinderen. Kinderen zijn klein, ouders zijn groot. Dat is een groot verschil.

Kirsten: In de puberteit maken horende kinderen wel misbruik van het feit dat hun ouders doof zijn.

Advocaat: Het gaat om identiteit. Oraal opgevoede ouders hebben een zwakke identiteit. Daar kunnen horende kinderen misbruik van maken. Als dove ouders zich zeker voelen van zichzelf, zelfbewust zijn, zelfvertrouwen hebben, staan ze ook sterk tegenover hun kinderen.

Martie Koolhof: Natuurlijk maken horende kinderen wel eens gebruik van het feit dat hun ouders doof zijn. Het bekende grapje: je staat te stofzuigen en je kind trekt de stekker uit het stopcontact. Je zuigt gewoon door, want je hoort niet dat de stofzuiger uit is. Of ze draaien hele harde muziek. Ze zetten de volumeknop op de hoogste stand.

Jelle Postma: Dat komt omdat de ouders niet opletten.

Martie Koolhof: Ik lette wel op! Maar zij wisten dat ik het niet kon horen.

Openbare aanklager: Mijn vader en moeder zijn doof. Toen ik klein was, lag ik in mijn bed. Wat een lawaai! Mijn ouders hadden de televisie hard gezet, omdat ze het anders niet konden horen met hun gehoorapparaat. Ze zetten 's avonds ook de wasmachine aan. Die maakte een hels kabaal. Wij lagen in bed en konden niet slapen. We hadden pijn in onze oren. Dus toen wij groter werden, zetten wij ook de muziek hard aan.

Joris Verhoeff: Horende kinderen maken vaak gebruik van de doofheid van hun ouders. Ze gaan naar papa en vragen: mag ik een snoepje? Papa zegt nee. Dan gaan ze naar mama en vragen: mag ik een snoepje? En mama zegt ja!

Rechter: Dat doen horende kinderen van horende ouders ook.

Joris Verhoeff: Maar die ouders kunnen horen wat hun kinderen zeggen, wij niet.

Elly Muller: Ik ben zelf doof en mijn kinderen zijn ook doof. Mijn kinderen deden dat vroeger ook!

Rina Hietbrink: Ja, dat klopt. Ik heb dove ouders en ben zelf doof. Ik maakte ook gebruik van het feit dat mijn ouders niet konden horen. Ze hoorden het bijvoorbeeld niet als ik laat thuiskwam.

Dickson Sint Jago: Ik heb zelf geen kinderen, maar ik denk dat dove ouders die Doof zijn met een hoofdletter, die lid zijn van de dovencultuur, zelfbewuster zijn. Kinderen kunnen dan minder misbruik maken van de doofheid.

De rechter vat samen: Het gaat niet om doof zijn, maar ook om gevoel van eigenwaarde. Dove ouders die zich zeker voelen van zichzelf, hebben ook meer zekerheid in de opvoeding van hun kinderen.

3. Hebben dove ouders begeleiding nodig bij de opvoeding?

Openbare aanklager: Mijn collega (de verdediger) zegt dat jonge dove ouders geen begeleiding nodig hebben. Ik ben het daarmee niet eens. Horende ouders krijgen zoveel informatie over opvoeding via de radio en de televisie. Jeantine vertelde pas dat dove ouders begeleiding kunnen krijgen. Maar welke dove ouder weet dat? De overheid geeft veel subsidie voor de begeleiding van horende ouders van dove kinderen, maar voor dove ouders is er helemaal niets, nul.

Advocaat: Niet alle dove ouders hebben begeleiding nodig, alleen de ouders met een orale opvoeding. De dove ouders die gebarentaal gebruiken, hebben geen steun nodig. Die kunnen het zelf. Dove ouders met een dove familie zijn met gebarentaal opgegroeid.

Openbare aanklager: Ik zeg juist: het is andersom. Dove ouders die uit een horende familie komen, hebben juist geen begeleiding nodig. Zij krijgen de informatie van hun horende familie.

Henk Buter: Er wordt steeds gesproken over twee groepen ouders. Maar er zijn veel meer groepen. Er zijn dove ouders die oraal zijn opgegroeid. Er zijn dove ouders die in de dovencultuur zijn opgegroeid. Er zijn dove ouders met een dove familie. Er zijn dove ouders met een horende familie.

Marijke Scheffener: Begeleiding is niets om je voor te schamen. Iedereen in deze maatschappij heeft recht op begeleiding.

Jan van der Garde (gaat bij Lud staan): O nee, ik ben het niet met hem eens!

(Hij gaat bij Anka staan. Het publiek lacht.)
Vroeger hadden we geen informatie. Toen mijn vrouw en ik wilden trouwen, zeiden onze ouders dat dat niet kon. We zijn toch getrouwd. Ze maakten zich zorgen dat we kinderen wilden. We hebben toch kinderen gekregen. Door de houding van onze ouders, wilden we geen hulp vragen. We probeerden alles zelf op te lossen.

Jeantine Janse: Ik heb twee horende kinderen en ik kom uit een horende familie. Ik ben getrouwd met een dove man en hij komt uit een dove familie. Ik vind de discussie te weinig genuanceerd. Het gaat niet om doof of horend, het gaat om de persoon. Sommige dove ouders hebben steun nodig, sommige horende ouders ook. Toen ik mijn eerste kind kreeg, heb ik overlegd met mijn zuster. Het eerste kind is altijd moeilijk, voor iedereen. Bij het tweede kind weet je hoe het gaat. Dat is een stuk gemakkelijker.

Annemarie van der Garde: Onze oudste zoon is horend. Toen hij opgroeide, kwam niemand ons helpen. Toen kregen we een dove dochter en kwam de hulpverlening van alle kanten aanrennen! Onze derde en vierde zoon waren weer horend. Niemand te bekennen! Bij de horende kinderen dachten ze zeker: zoek het zelf maar uit!

Kartini Le Grand: Het gaat erom hoe het kind is. Sommige kinderen hebben problemen, ze zijn bijvoorbeeld agressief. Dan heb je als ouders hulp nodig. Andere kinderen groeien zelfstandig op. Dan is hulp niet nodig.

Elly Muller: De maatschappij was vroeger heel betuttelend tegen dove ouders. Ik werd erop aangevallen dat ik gebaren maakte met de kinderen en mijn stem niet gebruikte.

Ze zeiden dat dat egoïstisch van me was. Zo konden de kinderen toch niet leren praten, zeiden ze. Dus ging ik maar met ze zingen: een, twee, drie, vier, hoedje van papier!

(Het publiek lacht.)

Elly Muller: Ik moest praten en ik mocht niet gebaren. Dat was slecht voor de kinderen. Maar ik wilde niet betutteld worden en ik ben gewoon doorgegaan met gebaren maken zonder stem. Dove ouders moeten zich bewust verzetten tegen betutteling.

Alice van der Garde: Het is voor dove ouders wel moeilijker. Ze moeten meer moeite doen om informatie te krijgen. Horende ouders kunnen snel even telefoneren. Ik durfde vaak niet om informatie te vragen. Ik wist ook niet aan wie.

Openbare aanklager: Ik ben blij dat zoveel mensen het met me eens zijn!

(Het publiek lacht.)

Openbare aanklager: De verdediger zegt dat het niet uitmaakt of ouders doof of horend zijn. Dat het gaat om zelfbewustzijn en identiteit. Maar dat is niet helemaal waar. Als dove ouders horende kinderen hebben, is dat een bijzondere situatie. In huis zijn twee werelden. Natuurlijk hebben dove ouders en horende kinderen veel dezelfde problemen als horende gezinnen. Maar die twee werelden maken een groot verschil.

Mieke Julien: Als het niet uitmaakt of ouders doof of horend zijn, waarom is CODA dan opgericht?

Openbare aanklager: Ik ben zelf CODA, maar ik spreek niet namens CODA. Jullie weten dat ik tolk ben. Als ik andere tolken tegenkom, kan ik voelen dat ze dove ouders hebben. Het is een soort herkenning.

Als ik vroeger een vriend mee naar huis nam, moest ik altijd vragen beantwoorden.

‘Komt je moeder uit het buitenland?’

‘Nee,’ zei ik dan, ‘ze is doof.’

‘Kan ze niet praten?’

‘Ja, ze kan wel praten, maar ze heeft een andere stem.’

‘Kan ze autorijden?’

‘Ja natuurlijk kan ze dat.’

Enzovoort. Enzovoort. Alle CODA's hebben zulke dingen meegemaakt in hun jeugd. Als ik

een andere CODA tegenkom, hoef ik dat niet uit te leggen. We begrijpen elkaar meteen.

Advocaat: Ook dove ouders hebben de behoefte om met elkaar over de opvoeding van de kinderen te praten.

Openbare aanklager: In Denemarken is officiële gezinsbegeleiding voor dove ouders van horende kinderen. Daar kunnen ouders allerlei vragen stellen. Bijvoorbeeld: moet ik mijn kind een radio geven? Hoe ga ik om met harde muziek? Enzovoort. Zulke begeleiding moet hier ook komen.

Martie Koolhof: Ik heb veel gelezen over CODA's. Pas heb ik ook een film gezien: Paspoort zonder land. Ik heb begrepen dat horende kinderen van dove ouders zich altijd verantwoordelijk voelen en ook schuldig. Ze houden altijd rekening met hun dove ouders.

De rechter vat samen: Hebben dove ouders begeleiding nodig? Het antwoord is: soms wel, soms niet. Dove ouders hebben in ieder geval recht op begeleiding. Voor horende ouders van dove kinderen is genoeg begeleiding, maar voor dove ouders van horende kinderen niet.

P A U Z E

Rechter: Ik wil de voorzitter van de stichting CODA vragen om te vertellen waarom CODA is opgericht.

Heinke Nederlof: Ik ben geen voorzitter, maar secretaris. CODA is opgericht niet tegen dove mensen, maar vóór horende kinderen. Dat is heel belangrijk: niet tegen, maar voor.

Toen wij klein waren, zeiden onze dove ouders tegen ons: jullie moeten ons helpen, want wij zijn doof en daar kunnen we niets aan doen. Ons antwoord is: wij zijn horend en wij kunnen er niets aan doen.

Dat is geen grapje.

Wij zijn opgegroeid in een gezin samen met onze dove ouders. Wij hebben meegemaakt dat andere mensen over onze dove ouders praatten. Dan vroegen onze ouders aan ons: wat zeggen

ze? Wij vertelden dan wat de mensen zeiden. Dat was heel pijnlijk.

Wij hoorden alles en we waren kwaad op de horende mensen: ze moesten van onze ouders afblijven!

Toen wij opgroeiden, moesten we onze weg vinden in de wereld. Maar in welke wereld? Wij volgden een opleiding in de horende wereld, maar we hebben dove bagage.

Het is moeilijk om uit te leggen. We moesten onze weg zoeken, we kunnen horen en toch hebben we dat gevoel van binnen. Hoe moesten we dat oplossen? We konden niet aan vader en moeder om hulp vragen. We leefden in twee werelden en moesten ons evenwicht zoeken. Onze dove ouders voelden zich vaak verdrietig. Ze hadden het gevoel dat we hen in de steek lieten. Dat heb ik pas later begrepen. Mijn dove moeder ging boodschappen doen met mijn dochttertje. Ze was toen nog maar klein. De jufvrouw in de winkel verstond mijn moeder niet. Dus vroeg ze aan mijn dochttertje: wat zegt je oma? En dat kleine meisje gaf antwoord.

Zo gaat het altijd. Niemand kan daar iets aan doen. Het is niemands schuld. Vroeger dacht ik dat ik de enige in de wereld was die zoiets had meegemaakt. Tot ik andere kinderen van dove ouders ontmoette. Daarom komen CODA's bij elkaar. Voor zichzelf, niet tegen dove mensen.

Rechter: Bedankt voor het vertellen van je ervaringen.

Dan gaan we nu over tot de volgende vraag

4. Hebben dove ouders liever dove kinderen of horende kinderen?

Advocaat: Ik ben zelf moeder van twee horende kinderen. Toen ze geboren werden, was ik blij. Maar toen kwamen de vragen: is de baby horend? Ja? O, gelukkig voor jou!

Toen werd ik me ervan bewust dat de kinderen horend waren. En ik dacht erover na.

Ik denk dat dove ouders eigenlijk liever dove kinderen hebben. Dan kunnen ze vrij met elkaar gebaren. Er is meer identificatie. Ze delen hun leven meer met elkaar. Ze behoren tot dezelfde cultuur. Horende kinderen zijn natuurlijk ook leuk, maar met dove kinderen heb je meer overeenkomsten.

Openbare aanklager: Ik ben geschokt! Kijk naar de feiten: doof is abnormaal! Doven zijn gehandicapt, net als blinden, rolstoelers enzovoort. Dat is niet erg. Tegenwoordig zijn er allerlei hulpmiddelen zoals tolken en gebarentaal. Maar ouders kunnen toch niet blij zijn als ze een doof, dus gehandicapt kind krijgen?

(Het publiek joelt en wappert.)

Amos Muller: Ik heb zelf dove ouders en ik heb twee dove kinderen. De verdediger zegt: het is haar wéns om dove kinderen te hebben. Het is een wens! Natuurlijk zijn horende kinderen ook welkom.

Tom Uittenbogert: Het is belangrijk dat een kind gezond is. Of het doof is of horend maakt niet uit.

Openbare aanklager: Als de dokter onderzoekt of een kind gezond is, kijkt hij of alles aanwezig is. Kan het goed zien? Heeft het twee armen en benen? Kan het horen? Als een kind doof is, is het niet gezond. Een op de duizend kinderen kan niet horen, dat is een afwijking.

Jelle Postma: Ik ben het met Tom eens. Gezondheid is belangrijk, doof of horend doet er niet toe. Als ouders sterk zijn, kunnen ze hun kinderen helpen.

Jeepee Govers: De aanklager praat over 'normaal'. Wat is normaal? Wie maakt de regels? Wij doven moeten ook meedoen om de regels te maken. Als wij doven meebeslissen over wat normaal is en wat niet, veranderen de regels.

Openbare aanklager: Ja, en als de gekken meebeslissen over wat normaal is en wat niet, staat de wereld op zijn kop!

Jeepee Govers: Zo zo! Vergelijk jij dove mensen met gekken?

Corrie van Tijsseling: Ik ben horend kind van dove ouders. Nu word ik zelf langzaam doof. Als je een kind krijgt, moet je eerst naar dat kind kijken.

Misschien dat dove ouders liever een doof kind

hebben, omdat ze bang zijn dat een horend kind zich later tegen hen keert. Misschien zijn ze bang dat het conflict tussen horenden en doven in huis komt. Maar als ouders voldoende eigenwaarde hebben, maakt het niet uit.

Rudi Hietbrink: Ik heb zelf twee horende kinderen en ik ben heel blij met hen. Ik heb met hen goede communicatie. Daar gaat het om, dat is belangrijk.

Will Hendriks: (tegen aanklager) Stel dat jij een horende vriendin krijgt en zij krijgt een doof kind, hoe reageer je dan?

Openbare aanklager: Je kunt niet bij God een doof of een horend kind bestellen. Of het kind nu doof is of horend, je moet proberen een goede vader of moeder te zijn.

Lies Voskuilen: Ik heb een dove broer en een dove zuster. Zij kregen allebei twee horende kinderen. Ze waren er heel blij mee. Ik kreeg twee dove kinderen en ik was in het begin teleurgesteld. Nu ze groot zijn, heb ik er geen spijt van. Kijk, mijn dochter is hier. Zij is de advocaat, en mijn zoon is hier. Gezellig toch?!

Lily Vermeulen: (loopt op de aanklager af) Zeg jij dat doven niet gezond zijn? (tegen het publiek) Zegt hij dat? Zijn jullie allemaal niet gezond? Vreemd!

Rechter: De aanklager speelt een rol. Hij meent het niet echt.

Lily Vermeulen: O, nou begrijp ik het!

Kirsten: Het gaat er niet om of iemand doof is of horend. Het gaat erom dat doven en horenden op een gelijkwaardige manier met elkaar omgaan. Dat is belangrijk.

Iris Diamant: De verdediger zegt dat ze liever dove kinderen had gekregen. Maar die gedachte is ziekmakend. Als je een doof kind krijgt, ben je blij. Met een doof kind heb je veel gemeenschappelijk. Als je een horend kind krijgt, ben je ook blij. Een horend kind is geestverruimend, opent een andere wereld voor je.

Advocaat: Wacht even! Dat vind ik een harde uitspraak. Toen ik zwanger was, heb ik helemaal niet gedacht: ik hoop dat ik een doof kind krijg. Helemaal niet! Ik dacht ook niet: ik hoop dat ik een jongen krijg, of een meisje. Ik dacht helemaal niets. Dat begon pas toen de kinderen geboren waren. De reactie van de horende omgeving: Ze is toch wel horend, hè? Ja? Gelukkig maar! Dat bracht me op gedachten.

Toen groeiden de kinderen op en gingen naar school. Dat vond ik moeilijk. Het is voor mij lastig om contact met de school te hebben. Ik versta de leerkrachten niet en zij mij niet.

Er komen nu ook vriendjes en vriendinnetjes op bezoek. Mijn kinderen praten met hen en ik kan het niet volgen. Ik mis de gebarentaal. Natuurlijk ga ik leuk met mijn kinderen om, maar toch mis ik iets.

Amos Muller: Dat zijn jouw eigen gedachten.

Elsa Couprie: Ik ben het met de verdediger eens. Natuurlijk ben ik tevreden met mijn kinderen, maar wij als dove ouders hebben toch een andere taal en cultuur.

John van Gelder: Ik ben vader en opa van horende kinderen. Mijn hele familie is horend. Toen mijn kinderen geboren werden, was mijn familie maar al te blij dat ze horend waren. Ze groeiden op en wij verzorgden hen goed. Mijn moeder en schoonmoeder bemoeiden zich er wel altijd mee. Een jaar geleden stond er een interview met mijn dochters in de Libelle. Ik zag de foto: een mooie foto van mijn knappe dochters, hun gezichten dicht bij elkaar. Toen ging ik het interview lezen. Ik schrok heel erg. Er stond in dat ze het niet fijn hadden gehad, communicatiegebrek, problemen.

Ik heb aan mijn dochter gevraagd hoe het zat. Zij zei: we hebben veel meer verteld, ook positieve dingen, maar de journaliste heeft de positieve stukjes eruit gehaald. Het deed me veel pijn. Iedereen kon in de Libelle lezen dat John van Gelder geen goede vader is geweest. De dovenwereld is maar zo klein. Ik vind het slecht, dat de pers zo omgaat met mensen.

Dickson Sint Jago: Mijn zuster heeft een kind. Ik ging op bezoek in Curaçao. Toen riepen ze

het kind. Het reageerde niet, dus misschien kon het niet horen, misschien was het wel doof! Ik vond dat niet zo'n probleem, omdat ik weet hoe je als doven communiceert. Maar mijn horende zuster vond het wel erg. Als je als dove opgroeit met horenden, heb je geen leuke tijd.

Henk Buter: Ik wil nog even aansluiten bij de opmerking dat doof zijn afwijkend is. Het gaat ook om het karakter. Stel je hebt een vrolijk doof kind en een horend chagrijnig kind. Wie van de twee is gezond? Het horende of het dove kind?

(Het publiek lacht.)

Rechter: Horen CODA's bij de horende wereld of de dovenwereld? Wat is hun identiteit? Waar horen ze thuis?

Advocaat: Horende kinderen van dove ouders horen bij beide werelden. Ze zijn een soort brug tussen de horende wereld en de dovenwereld.

Openbare aanklager: Het gaat erom of de dovenwereld ons accepteert. Ik heb meegemaakt dat een doof iemand tegen mij zei: jij hoort niet bij de dovencultuur. Ik vroeg: waarom niet? Hij zei: Als jij samen met doven bent en er komt een horende binnen, ga je altijd meteen naar die horende toe.

Ja, dat klopt. Dat komt omdat ik gewend ben om een brug te zijn naar de horenden toe.

Mieke Julien (tegen aanklager): Hoe voel je het zelf? Ben je lid van de horende wereld of van de dovenwereld?

Openbare aanklager: Bedoel je wat ik voel onder mijn toga?

Mieke Julien: Ja.

Openbare aanklager: Mijn vader en moeder zijn doof. Ze zijn hier. Mijn zuster is doof. Zij is hier ook. Mijn vriendin is doof. Zij zit daar. Ik werk in de dovenwereld als tolk. Dus wie ben ik? Ik leef in allebei de werelden. Ik kan ook genieten van muziek. Ik heb bijvoorbeeld een autoradio. Ik vind de Franse taal mooi om te horen, maar ik voel me thuis in de dovenwereld.

Daar vind ik rust.

Annemarie van der Garde: Ik heb er lang over nagedacht. Wat is de moedertaal van de horende baby van dove ouders? De baby groeit op met de dovencultuur en gebarentaal. Anderen zeggen dat de gebarentaal niet de moedertaal is van horende kinderen van dove ouders. Wat denken jullie ervan?

Rudi van Perlstein jr.: Ik kan geen gebarentaal. Ik heb een dove vader en een horende moeder. Dus ik ken twee kanten. Ik kan niet zeggen in welke wereld ik leef. Ik voel me gespleten. Ik kan de discussie hier moeilijk volgen. Toch voel ik me op een vreemde manier thuis in de dovenwereld. In de horende wereld voel ik me anders. Ik kan niet delen met andere horenden wat ik heb meegemaakt. Wel met CODA's.

Amos Muller: Ik vind dat horenden deze vraag moeten beantwoorden.

Angelique Kat: Ik voel me thuis in de horende wereld en in de dovenwereld. Ik heb plezier in beide werelden. Ik werk als tolk met dove kinderen. Ik ga ook om met horende vrienden. Dus ik beweeg me in beide werelden. Dat is wel in evenwicht.

Corrie van Tijsseling: Als horend kind voelde ik vaak een loyaliteitsconflict. Ik ben als horende vaak afgewezen door de dovenwereld.

Dan waren er allemaal doven bij elkaar. 'Ben je horend?' vroegen ze dan. 'Ja,' zei ik. Dan wendden ze zich van me af: ze is horend, dus niet interessant. Het was een subtiele afwijzing.

Openbare aanklager: Ik heb dat ook meegemaakt. Dan was ik samen met dove mensen. We zaten uren gezellig te gebaren met een drankje erbij. Plotseling riep iemand mij. Daardoor ontdekten de doven dat ik horend was. Meteen was de sfeer bedorven.

Mieke Julien: Toen ik klein was, werd er bij ons thuis aangebeld. Mijn vader deed open. Er stond een zwarte man voor de deur. Hij verkocht ansichtkaarten. Mijn vader wilde de kaarten niet kopen. 'Dat komt zeker omdat ik zwart ben,'

zei de man.

'Nee,' zei mijn vader, 'ik vind de kaarten niet mooi.'

Dat is hetzelfde: 'omdat ik doof ben', 'omdat jij horend bent'.

Iris Diamant: Het is belangrijk dat dove ouders bewust zijn en actief. Niet passief en beperkt. Als dove ouders zich zo opstellen, misbruiken ze hun horende kinderen niet.

Rechter: Jij geeft antwoord op de vorige vraag. We zijn nu bezig met de volgende vraag: waar horen CODA's thuis?

Heinke Nederlof: Ik wil twee voorbeelden geven.

Het eerste voorbeeld: Een horend kind vraagt aan de dove moeder of ze een radio mag hebben. De dove moeder zegt: 'een radio is niet nodig, want wij kunnen het niet horen'.

Het tweede voorbeeld: Een kind zit achter op de fiets bij vader. De vader praat tegen het kind. De kinderen op straat doen de dove stem van de vader na en lachen. Het kind achter op de fiets huilt. Maar de vader hoort het niet. Ze stappen af. 'Waarom huil je?' vraagt de vader. Het kind vertelt dat de andere kinderen op straat zijn stem nadoen. De vader haalt zijn schouders op. 'Dat maakt niet uit,' zegt hij. 'Ik heb het niet gehoord.' De dovenwereld heeft vaak geen begrip voor de horende kinderen van dove ouders. Want de horende kinderen horen wel.

Advocaat: Mogen dove ouders ook komen op de bijeenkomsten van de stichting CODA?

Heinke Nederlof: We hebben één keer per jaar een bijeenkomst met dove ouders. Daarnaast hebben we bijeenkomsten alleen voor CODA's.

Meisje?: Waar horende kinderen zich thuisvoelen, is ook afhankelijk van de ouders. Als ouders hun kinderen meenemen naar de dovenwereld, voelen de kinderen zich thuis in de dovenwereld.

Angelique Kat: Daar ben ik het niet mee eens. Ik ging vroeger altijd met mijn ouders mee, maar ik ging ook naar een horende school. Dus als

kind ben je niet alleen in de dovenwereld of in de horende wereld, maar in allebei.

Wim Emmerik: Het gaat erom om een evenwicht te vinden tussen de twee werelden.

Marijke Scheffener: Corrie vertelde net dat zij als horende af en toe wordt afgewezen door de doven. Dat herken ik. Ik doe het zelf ook wel eens. Hoe komt dat? Toen ik klein was, werd ik als dove vaak afgewezen door horenden. Nu ik volwassen ben, doe ik het af en toe terug. Het is moeilijk. Wie is ermee begonnen? De kip of het ei?

Rechter: Het verslag van deze zitting komt in Woord & Gebaar. Ik wil de zitting nu afsluiten. Jullie kunnen buiten nog een drankje drinken.

Rechter	Marjan Stuifzand
Advocaat	Anka Uittenbogert
Openbare aanklager	Lud van der Garde
Griffier	Wim Emmerik

Jury

M. Aardenhout, Ridderkerk
 Genco Anit, Den Bosch
 Sanny Ankersmit, Amsterdam
 Tony Bloem, Den Haag
 I. Borönkay, Rotterdam
 Dora Brinkman, Amsterdam
 Brivo, Rotterdam
 Henk Buter, Amsterdam
 Elsa Couprie, Oud-Loosdrecht
 Jean Couprie, Oud-Loosdrecht
 Frank van Dansik, Amsterdam
 Suzanna Davina, Amsterdam
 Iris Diamant, ?
 Jos Dorrestijn, Amstelveen
 Mevrouw Duindam, Hilversum
 Alice van der Garde, Utrecht
 Annemarie van der Garde, Best
 Jan van der Garde, Best
 John van Gelder, Amsterdam
 Jeepee Govers, Utrecht
 Tim de Graaf, Groningen
 Kartini Le Grand, Haarlem
 Will Hendriks, Amsterdam
 Rudi Hietbrink, Leidschendam
 Rina Hietbrink, Leidschendam
 Alice Hietbrink, Leidschendam
 Petra Hietbrink, Leidschendam
 Ruby Hoette, Australië
 Jan Hop, Amsterdam
 Jeantine Janse, Den Haag
 Riet Issard, Amersfoort
 Ilse Jobse, Amersfoort
 Martijn Kamphuis, Baarn
 vriend van Martijn
 Angelique Kat, Amsterdam
 Kirsten, ?
 Marten Koning, Amsterdam
 Martie Koolhof, Gouda
 Gerdien Kriellaars, Waal
 Eduard Leuw, Amsterdam
 F. van Luijk, Spijkenisse
 Amos Muller, Amsterdam
 Elly Muller, Amsterdam
 Heinke Nederlof, Emmen
 Ferdinand de Neef, Amstelveen
 Huib Niehoff, Zandvoort
 Monique Oostman, Amsterdam
 Afry Ooteman, Amsterdam
 Boris Pavlov, Leidschendam
 Rudi Perlstein sr., Amsterdam
 Mevr. Perlstein, Amsterdam
 Marieke Perlstein, Den Haag
 Jelle Postma, Amsterdam
 Alex de Ronde, Amsterdam
 Syll Schaap, Amsterdam

Vervolg jury

Marijke Scheffener, Haarlem
 Perry Schol, Amstelveen
 Dickson Sint Jago, Zoetermeer
 Corrie van Tijseling, ?
 Tom Uittenbogert, Amsterdam
 Pascal Ursinus, Utrecht
 Albert van de Ven, Den Haag
 Joris Verhoeff, Amsterdam
 Jo Vermeulen, Veldhoven
 Lily Vermeulen, Veldhoven
 Dochter van Jo en Lily, Amsterdam
 Lies Voskuilen, Amsterdam
 Tim Voskuilen, Amsterdam
 Tiny Wesemann, Bergen op Zoom
 Abdul Yildirim, Den Haag
 Henk Zwenne, Zandvoort
 C. Zijp, Hilversum

Er waren in totaal 72 deelnemers, van wie 29 uit Amsterdam en 43 van buiten Amsterdam.

BOEKEN

Met hand en hart

Hannah Green

Hollandia, Baarn 1974 (en herdrukken)

Een wereld van stilte

Ruth Sidransky

De Kern, Baarn 1990

Vertaling van: In silence, New York 1990

KINDERBOEK

De poppenkast van de buurt

René Pillot

Uitgeverij Jenny de Jonge, Amsterdam 1991

NON FICTIE

Mother, father, deaf

living between sound and silence

Paul Preston

Harvard University, Cambridge (USA)/ London 1994

A loss for words

The story of deafness in a family

Lou Ann Walker

Harper & Row, New York

(VIDEO) FILMS

Love is never silent

gebaseerd op het boek 'Met hand en hart' van Hannah Green

Passport without a country

Australische documentaire

Jenseits der stille

Regie: Caroline Link

Info over distributie:

Cinemien

t 020 620 95 04

f 020 620 98 57

CURSUSSEN

Cursus 'Opvoeden, zó'

Een cursus voor dove ouders

Info bij:

MADIDO

Postbus 751

tt 030 60 54 540

t 030 60 51 219

f 030 60 54 964

ADRESSEN

Stichting CODA Nederland ((Children of Deaf Adults)

Mevrouw Heinke Nederlof

Weerdstraat 57

7941 XK Meppel

t 0522 260 304